

כשהיה נפל בגורלם נוסע מבני דתם ועדתם היו מצטלבים פעמיים לפני ששדדוהו, כדי שיכופר להם עוונם. אלהיהם של אלו רחמו על רוצחיהם ועל גזליהם... שכן עשוי הוא בצלמם ובדמותם של מאמיניו... מה הם שפלים ועוברי עברה אף הוא כמותם...

אך הצטלבות זו טובה לעבירה שהיא עבירה בעיניהם, כשדידת ורציחת בן אמונתם, אבל כאשר יהודי זה העולה בגורלם, אפילו מחוזה פעוטה זו הם פטורים... הרי להרוג יהודי זו "מצוה" לדידם.

כאשר קרב ראשם של הרוצחים לעבר ר' שמעון וחברו שלופה בידו, חוורו פניו ואימת מות הרעידה חדרי לבבו, ואז ידע כי הקיץ הקץ ח"ו ומעתה חייב בסכנה ושעותיו ספורות.

השודד קרב אליו בפסיעות קצובות שהדהו בחלל היער, דפיקות לבו של ר' שמעון התמזגו עם קול הלמות פרסותיו של השודד וצניפת הסוסים. הוא התקרב ונעמד פנים אל פנים מול פניו של ר' שמעון ואמר בארשת פנים בדוחה: "הודי, אמור נא לי בבקשה, מה סחורה הבאת לי בעגלתך?"...

ר' שמעון נדהם, השודד הנכרי הבליע כמה מלים באידיש, ניכר היה ששיג ושיח לו בתכיפות עם יהודים. שמא למד מהם?... ואולי יהודי הוא שסטה מן הדרך רח"ל?... תלפה מחשבה בראשו של ר' שמעון - אולי תהיה לי נפשי לשלל?!

הרוצה המתין בסבלנות עד ש' שמעון נפנה לגולל את הכיסוי שכיסתה על הסחורה שהייתה מונחת בארגוני עץ גדולים, בצידה האחורי של העגלה. הסוסים צנפו כל אותה עת בחוסר שקט, הם לא אהבו את האורחים הבלתי קרואים...

הרוצה תחב את ידיו המגודלות אל תוככי הארגו הראשון שנקרה בדרכו, הוא חשב למצוא שם אצורת יקרות של סחורה, שיוכל למכורם בכפרים בכסף רב, אך ידו העלתה פירות... לימונע'ס - צעק.

הוא שלף מארגו קטן לימונע' גדול והדור עטוף בפשתן - מה זה צריך להיות?... שאל את ר' שמעון בתמיחה - מנין הם הפירות הללו?!

אני בא מדרך ארוכה. אמר ר' שמעון בקול מהוסס, מנמל קוסטנצה, אשר לחופי הים השחור, לימונע'ס הללו מיוחדים במינם, הם טובים לבריאות.

השודד קטע את דבריו בקולו הרועם:

- אם מביאים אותם מחוץ לארץ, שמע מינה סחורה טובה היא זו, ואפשר להשתכר ממנה כמות נאה של דנירים...

ולמה צריכים להביא אותם דוקא מחוץ לארץ - שאל אותו הרוצה בפליאה רבה.

- הם גדלים בארץ ישראל, ובארצות החמות - השיב ר' שמעון במדיניותו קרו ואין גדלים היטב... מילותיו של ר' שמעון היו תקועות לו בקצות שפתיו, לפתע שניה השודד את טון הדיבור ופניו זעפו.

ובכן! יהודי! צוה השודד - רד מהעגלה! והבא נה! אתם פאבל ואיבן - פקד על שני הרוצחים - קשרוהו לעץ, קשרוהו היטב שלא יוכל לברוח. ואם יצעק, סתמו לו את הפה!...

ידו של ר' שמעון נקשרו היטב לעץ, והוא דמה לשה עקוד המוכן לטבח...

קודם סתמו השודדים את פיו, ביקש ר' שמעון לומר כמה מילים.

עד עתה לא סיפר כלל לשודדים, כי באמתחתו אתרוגים יקרים, ולא לימונים פשוטים כאשר חשבו בתחלה, עתה חינק בדעתו כי עדיף שיספר להם את האמת, כי אז ינסו למכור את אתרוגים בקישיניב ובסביבתה, וכשיבחינו היהודים בהעדרו של ר' שמעון סוחר האתרוגים, ולעומת זאת יראו את השודד ותבריו כשהם מנסים למכור מהאתרוגים... אזי יטיבו לקשר בין הברים, אולי, ברוב רחמיטו וחסדיטו של שומר ישראל, וכך יוכלו לתפוס את השודדים ולהביאם לדן.

אם ישותק ולא יגלה להם את הסוד, לעולים הם למכור את האתרוגים לגויי העיר, כאילו היו למונים, ואיש לא יחשוד בהם. ר' שמעון רמו בעיניו כי רוצה הוא לומר דבר מה. השודד ניגש אליו והרכין ראשו כדי לשמוע.

מנין ערבות וכשרותן

א. נוטלין ערבה ביום זה, והיא מנהג בניאים, שהנהיגו את העם לעשות כן, כדי לעשות זכר למקדש.⁵ שבזמן הבית היו נוטלין ערבה במקדש כל יום מהלכה למשה מסיני, והבניאים הנהיגו לעשות זכר למקדש ביום השביעי.

ב. מן הדין אין צריך ליטול רק ערבה אחת,⁶ ויש מי שכתב שטוב לתחלה ליטול שלשה ערבות.⁷

ג. על פי הארז"ל יש לקחת דוקא ה' ערבות.⁸

ד. כל מה שפוסל בערבה שבלולב פוסל בערבה שבהושענא, ולכן נקטם ראשה פסולה, [ויש מהדרין אחר לבלוב, שבוה אנו בטוחין שלא נקטם ראשה]. אמנם אם נשרו רוב עליה, אף שבערבה שבלולב פסולה, בערבה שבהושענא כשירה, כל שנשאר אפילו רק עלה אחד, ומ"מ לתחלה נזהרין שלא לקחת ערבה שנשרו רוב עליה, שאין זה נוי מצוה.⁹

ה. שיעור ערבה זו ג' טפחים, דהיינו לפי הגר"ח נאה 24 ס"מ, ולהחזו"ט 29 ס"מ. ומ"מ יש הידור לקחת ערבות גדולות יותר משיעור זה, כמו שהיה נוהגין להביא במקדש ערבות גדולות.¹⁰

קשירת ערבות

1. יש אומרים שיש ענין שלא לקשור הערבות¹¹, אבל יש מי שכתב שאדרבא יש לקשרן¹², וכן נתפשט המנהג.

2. יש אומרים שמותר לאגדו בעלה של לולב, [או אפילו שאר דבר כגומי וכדו], ולא חשיב כחציצה בין ידו לאחיזת הערבה כיון שעשוי לנאותו, אינו חוצץ.¹³

יש חוששין בו משום חציצה, שלא הקילו לומר שכל לנאותו אין חוצץ, רק בלולב שיש מצוה בקשירתו, אבל ערבה שאין מצוה בקשירתו, אין לקשרה רק במינו, והיינו בנגעול ערבה, שמין במינו אינו חוצץ.¹⁴ ולכן אם קשר הערבות בעלה של לולב או גומי, טוב לחוש ולאחזו במקום שאינו קשור, כדי שלא יהא חציצה בין ידו לערבה.¹⁵

ח. יש מחמירין שאין היתר לתלוש עלה מלולב שנטלו בחג למצוה לצורך קשירת הערבות, שהרי הוקצה הלולב כולו למצותו, ולא אמרינן שלא הוקצה רק חלק המעכב למצוה, דהיינו שיעור ד' טפחים, ולא יותר מזה.¹⁶ אבל אם התנה קודם שנטלו למצוה, שיוכל לתלוש ממנו לצורך קשירת הערבות מותר לכ"ע, ואף כשלא התנה אם נגיל לעשות כן, מותר דכיון שרגיל היה כאילו התנה מפורש.

זמן נטילת ערבות

ט. מצד הדין מותר ליטול הערבה ביחד עם הלולב לפני ההלל, אלא שכתב הרמ"א שטוב שלא ליטול יחד, ורק לאחר שסילק הלולב מידו, נוטל הערבה.¹⁷ ועל פי הארז"ל יש קפיידא מיוחדת שלא ליטול הערבה עד שמסלק הלולב מידו.¹⁸

5. בסוכה (מד). נחלקו אם היו יסוד בניאים [פי חיוב] ולפי"ז צריך לברך עליה, או מנהג בניאים אין מברכין עליה, ולהלכה נפסק שאין מברכין עליה דהוי מנהג בניאים.

6. יש שחלקו בר נחמן ורב ששת, בר נחמן אמר נוטלין ג' בדי ערבות, ורב ששת אמר אפילו בד אחד, ולהלכה נפסק כרב ששת שיוצאין בערבה אחת.

7. במשנ"ב (סק"ט) הביא בשם אליוהו זוטא שטוב לצאת דעת רב נחמן, [אלם יעניתי שם ולא ראיתי שם מפורש כן, וצ"ע].

8. כ"כ בשער הכונות (סוכות דרוש ח).

9. סי' תרסד סעיף ד'.

10. כן הביא בבליה רבה (סק"ט), וכ"כ החיי אדם (כלל קנ"ג סיג).

11. כן הביא במ"א (סק"ח) בשם הרמ"ע מפאנו.

12. החיד"א ברכי יוסף (סק"ד) הביא דעת הרמ"ע, ואח"כ כתב שהרמ"ז חולק עליו שצריך לקשרן וסיים שכן המנהג, וכן במשנ"ב (סק"ח) העתיק להלכה כדעת החיד"א.

13. מ"א (סק"ד).

14. כן דעת הפמ"ג שם.

15. כן הכריע הביכורי יעקב (סק"א) לחוש לדעת הפמ"ג דהוי חציצה.

16. בסי' תרמ"ט משנ"ב (סקמ"א) הביא ב' דיעות לגבי אתרוג שהוקצה מיום שני ואילך חסרת כשר, אם מותר להשתתף מאתרוג באופן שלא יפסל האתרוג ע"י, אבל אם התנה לכ"ע מותר ע"ש.

17. כ"כ הרמ"א סעיף ד'.

18. ד"ל שער הכונות (סוכות דרוש ח), הנה אחר שאמרו קדיש תתקבל של אחר סדר ז' הקפתות, קח' ה' בדים של ערבה כשרות כמו אותם שבלולב, ולא תתקם קודם עם הלולב, כמנהג קצת עמי הארץ ע"ל.

י. זמן סילוק הלולב ונטילת הערבה, על פי הש"ה עושין זאת בעת שמגיעין לפיוט תענה אמונים.¹⁹ ועפ"י הארז"ל אין מסלקין הלולב ונוטלין הערבה עד לאחר קדיש תתקבל, לפני חביטת הערבות.²⁰

חביטת הערבה ונענוע

יא. כשנוטלין הערבה מצוה לחבוט בה על הקרקע או חלי פעמים או שלוש פעמים.²¹ וטעם מצוה זו כתבו הגאונים, שערבה דומה לשפתים, ולכן חובטים על הקרקע, לרמוז ששום מקטרג לא יוכל לפתוח פיו לקטרג עלינו.²²

יב. על פי הארז"ל יש לחבוט דוקא ה' חבטות על קרקע עולם, והטעם החבטה כדי להכות ולהחליש ולשבר כח הגבורות [הרמזו בערבות].²³

יג. יש שכתבו שטוב שלאחר שחבט הערבה על הקרקע, יסיר קצת עליה ממנו ע"י חיבוט על כלים.²⁴ אבל בדברי הארז"ל לא הוזכר מנהג זה.

יד. על פי פסק הרמ"א יש לנענע הערבות קודם החבטה על הקרקע.²⁵ ויש שאין נזהרין בזה.²⁶

עצה למי שאין לו ערבות

טו. מי שאין לו ערבות, כגון שנאבד לו ההושענות שהכין לעצמו, יש מקלין שיכול ליטול ערבות שחבט בו חברו, אם עדיין נשאר בו רוב עליו [כפי המבואר לעיל שלכתח"ל נוהגין ליטול ערבה שלא נשרו רוב עליה], ומ"מ לתתח' נוהגין שכל אחד נוטל ערבות מיוחד לעצמו, ואף לקטנים ותינוקות מכינין ערבות מיוחד בשבילן.²⁷

טז. מצד הדין אפשר גם ליטול ערבה שבלולב, דאף שק"ל שאין יוצאין בערבה שבלולב, זה דוקא כשעדיין אגוד עם הלולב, אבל כשהוציא הערבות מאיגוד הלולב, אפשר לצאת בו למצות הושענא.²⁸ ויש מי שכתב שעל פי הארז"ל אין לעשות כן.²⁹

הערבה לאחר החיבוט:

יז. יש נוהגין להניח הערבות על הארון קודם³⁰, ויש נוטלין לביתם ומצניעים אותו לשם שמירה. ולכ"ע אין היתר לזרוק על ארץ מקום שיוכלין לדרוס עליהן³¹, וכ"ש שלא להניחו לתוך האשפה, משום ביוזן מצוה.

19. ד"ל הש"ה (ס"ס סוכה פרק נ"ד מצוה אות כא), אינו נוהג כמו שראיתי נוהג את מורי הגאון החסיד מהר"ש ד"ל שבנודד שהלולב בידו, לא לקח כלל הערבה בידו, עד שהגיע אל 'תענה אמונים שופכים לב כמים כו', אז הניח הלולב והאתרוג מידו, וחלק כבוד לערבה ולקחה בידו, משום שבהושענא זו הוזכר תמיד מים, והערבה גדילה על המים ע"ל.

20. כן מפורש בלשונו שהתקנתו לעיל, ובמשנ"ב סי' תר"ס (סק"ח) הביא ב' הדיעות הש"ה והארז"ל ע"ש.

21. בסוכה (מד). אמרי' על רבי אלעזר בר צדוק שהביאו לפניו ערבה חביט חביט, ופרשי' לשון נענוע דהיינו שהיה מנענע הערבה, אבל הרמב"ם (הל' לולב פ"ז הכ"ב) פי' חביט, היינו שחובט בה על הקרקע או על הכלי פעמים ושלוש, וכן פסק המחבר ס' תרסד (סעיף ד).

22. כ"כ בשו"ת הגאונים (סי' שמ) ד"ל ש, משמא דקדמונים אמרו חביטא אמאי, דעד כאן השטן מקטרג, וישראל בימיו אליו דנפיש מצות מבטלי ליה, מכאן ולהלאה כל שפה דיקום עלייהו, לא יוכל לשלטאה, ויהא נפיל בארעא עכ"ל.

23. כ"כ בשער הכונות (סוכות דרוש ח).

24. כ"כ בביכורי יעקב (סק"ט), והביאו במשנ"ב (סק"ט).

25. כאמור לעיל דלפרש"י המצוה של ערבה היא דוקא לנענע ולא לחבוט, וכתב הרמ"א בסעיף ד' שנהגו לעשות שניהן נענוע ופריש"י, ואח"כ חיבוט כפי הרמב"ם.

26. בערוה"ש (סעיף ג) כתב שאין יודעין מנהג זה, [ואולי הטעם שבאמת אף שנחלקו הראשונים בפרוש חביטה ולדעת רש"י היינו נענוע, בהגלות אור הוזה"ק שמפורש (שם) להדיא שיש לבטש הערבה על הקרקע, נקטו לעיקר כפירוש הרמב"ם].

27. בשו"ת שטת הלוי (ח"ב סי' נח) כתב בה"ל, מה ששאל בערבה אחרי חבטתה אם מותר לאחר לחבוט בה למצוה עוד פעם, פשוט ל' דאין בזה שום חשש ויוצא בה מנהג בניאים דחבטה, אלא שנוהגים לסלוס בה שמייחד כאר"ע ערבה בפ"ע ואין להאריך בפשוט עכ"ל.

28. משנ"ב (סק"א).

29. כ"כ בכף החיים (סקמ"ב) שכיון שערבה שבלולב רומז על חסדים וערבה שבהושענא על גבורות אף הפוך חסדים לגבורות ע"ש, אולם יש להעיר שבאשכנזי אברהם (מהדו"ת) כתב שאפשר ליטול ערבה שבלולב, ומדלא העיר שעל פי הארז"ל אין לעשות כן, משמע קצת שהיה פשוט ליה שאין בזה קפיידא גם על פי הארז"ל.

30. מנהג זה הוזכר בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' נז) וז"ל, בדבר המנהג להשתמש על בני אה"ק, ולהניח עליה תשמישי מצוה והושענות, כיון שנהגו כן ודאי לב ב"ד מתנה עכ"ל, וכן במדע"ה וסמ"ח (ח"ב קל"א) מביא סימוכין על המנהג ע"ש.

31. חיי אדם (כלל קנ"ג אות ג).

שְׁעָרִים הַמִּצְוִינִים בַּהֲלָכָה

שִׁישׁוֹ וְשִׁמְחוֹ בְּשִׂמְחַת הַתּוֹרָה: בַּעֲנֵין 'מִנְהַג הַקְּפוּת' מִקּוּרוֹ וּפְרָטֵיו וְהַמְּסַתֵּף

וז"ל שם, שמעתי בבירור כי בק"ק קראקא בבית הכנסת הישנה, ובביהכ"נ הרמ"א ז"ל נוהגין לעשות בשמחת תורה רק ג' הקפות, וכן במחזורים הישנים האשכנזים נדפס שנוהגים להקיף אז ג' פעמים, ונראה שזהו ג"כ מנהג קראקא והקודמים עוד מאוגנים הקדמונים הפוסקים ז"ל להקיף ג' פעמים עכ"ל.² וכן האליה רבה (שם סק"י) כתב שאצלם בפראג נוהגין להקיף ג' פעמים, וכן הפמ"ג באשל אברהם שם הביא שיש נוהגין להקיף הבימה ג' פעמים ע"ש.

האריז"ל להקפיד על ז' הקפות שלימות:

ולראשונה מצינו ענין שבעה הקפות וסדרם וגודל ענינם מפורש באר היטב בדברי האריז"ל, כפי שכתב מהר"ח ויטאל בשער הכוונות (סוכות) וז"ל, יום שמחת תורה, מה שנהגו להוציא הספרים מחוץ להיכל, וגם להקיף עמהם התיבה בשחר, ובמנחה, ובערבית דבמוצאי יום טוב מנהג אמיתי הוא, וכבר נכתב בספר הזוהר בפרשת פנחס בדרך רנ"ו ע"ב ברעיא מהימנא, וז"ל, ונוהגין ישראל למעבד עמה חדוה, ואתקראת שמחת תורה ומעטרן לס"ת בכתר דיליה כו'. וראיתי למורי ז"ל נזהר מאד בדבר זה להקיף אחר הס"ת או לפניו או לאחריו, ולרקד ולשורר לפניו בכל יכלתו לביל מוצאי יו"ט אחר תפלת ערבית, והיה מקפיד מאד לעשות אז ז' הקפות שלימות, זולת ההקפות שלימות של יום שמחת תורה, אבל בענין ההקפות שביום לא נמצאתי עמו ולא ראיתי. גם ראיתיו לביל מוצאי יו"ט שהלך לבית הכנסת אחר והקיף ז' הקפות, והלך לדרכו ומוצא בית הכנסת אחרת שנתאחרו בהקפות וחזר להקיף עמהם עכ"ל.³

היוצא מדברי מהר"ח ויטאל בענין הקפות לדעת האריז"ל:

הרי כמה הלכתא גבירתא איכא למשמע מדברי מהר"ח ויטאל, ונסדרם על הסדר הליכות קודש שמצינו בדבריו בענין זה. א. שיש להקפיד מאוד להקיף ז' הקפות שלימות, ומקור מנהג הקפות נובע מדברי הזוה"ק (פ פנחס). ב. שיש להקיף בשחרית של יום שמחת תורה, ובמנחה של יום שמחת תורה, וכן במוצאי יו"ט [הנקרא כהיום הקפות שניות], אך לביל שמחת תורה לא הוזכר כלל בדבריו, ומשמע שלא נהג לעשות הקפות, וכהיום נוהגין לעשות הקפות גם לביל שמחת תורה, ומאידיך אין עושין הקפות במנחה של יום טוב. ג. שאין צריך לרקד עם הספר תורה, אלא מרקדין לפניו או לאחריו כמו שנהג האריז"ל.

2. ובהמשך כותב שם שביהכ"נ הישנה בקראקא נתייסדה במנהגיה לפני כתשע מאות שנה, דהיינו בתחלת תקופת הראשונים.
3. וכ"כ בפרי עץ חיים שער הלולב בשניו לשון קצת, וכ"כ בספרו נגיד ומוצה (עמ' 64), וכן בספרו מחברת הקודש (שמיני עצרת).

נהגו ישראל עם קדוש לשמוח בשמחת תורה ביום גמר קריאת חמשה חומשי תורה. ויום הזה הוא בגדר סיום לימים הנוראים הקדושים שעברו עלינו, על פי הידוע אמרת הצדיקים שכל הימים הקדושים הם הכנה לאתה הראת לדעת הנאמרת בעת ההקפות.

מנהג הקפות מקורו ושרשו:

והנה עיקר העסק ועבודה שעושין ביום הקדוש הזה, הלא היא מנהג הקפות שמוציאין כל ספרי תורה מהארון ומקיפין עמהם בריקודין קדישין, וכידוע מפי הצדיקים גדול התיקונים וענינים נעלים שמתקנין בעת הקפות. וראיתי לבאר קצת מקור מנהג זה בכתובים באיזה תקופה התחיל, ומי הנהיגו, וכמה פרטים בהלכה ומנהג השייך סביב ענין זה.

הוצאת כל הספרים ולשמוח עמהם:

הנה בדברי הראשונים לא מצינו שום רמז כל שהוא למנהג הקפות, אך ענין זה להוציא כל ספרי תורות מהארון הקודש ולשמוח עמהם, כבר נזכר בדברי כמה מהראשונים, וכמו שמצינו להטור שכתב בסי' תרס"ט בזה"ל, יש מקומות שמוציאין כל הספרים, ואומרים על כל אחד ואחד פיוט, כל מקום לפי מנהגו עכ"ל, וכ"כ במחזור ויטרי המיוחס לרש"י (סי' ת"ה).

מנהג הקפות בדברי גדולי פוסקי אשכנז:

והראשון שמצאתי שמזכיר ענין הקפות, אמנם ברמז קטן הוא ספר מנהגים לרבי אייזיק טירנא, שהרבה מנהגי אשכנז נובע ממנו. שכתב בזה"ל, לביל שני [בחול] הוא שמחת תורה, ואז מפקין כל הספרי תורות [שבארון], וש"צ נוטל ספר תורה [אחת] ומתחיל אנא ה' הושיעה נא, ומסבבין המגדל והעם עמו עם הספרי תורות עכ"ל, הרי שהזכיר שיש להקיף המגדל אך לא הזכיר המנהג רק לביל שמחת תורה ולא ביומו, ומשמע מלשונו שעשו רק הקפה אחת. וכעין דבריו מצינו בלשון הרמ"א בשו"ע (סי' תרס"ט) שז"ל, נהגו להקיף עם ספרי התורה הבימה שבבית הכנסת, כמו שמקיפים עם הלולב, והכל משום שמחה עכ"ל, ומשמע שנקט כדעת מנהגים טירנא שמקיפין הבימה פעם אחת.⁴

המנהג להקיף ג' פעמים:

אולם המנחת אלעזר בספרו נימוקי או"ח (סי' תרס"ט) הביא שביהכ"נ של הרמ"א בעיר קראקא [העומד על תילו עד היום הזה] נהגו להקיף הבמה ג' פעמים.

1. אמנם נראה שלא נתפשט בזמניהם בכל המקומות שהרי מהר"ל במנהגים סוכות (אות ד') לא הזכיר רק שמוציאין הספרים, ולא כתב שנוהגין להקיף הבימה.

דע לך, אדוני - פתח ר' שמעון את נאומו: כי בידך נפל אוצר של ממש... אין אלו לימונע"ס כלל וכלל, הם אתרוגים... "אתרוג" הוא פרי מיוחד במינו הגדל בארץ ישראל, ואשר היהודים צורכים אותו לצורך מצוה בחג הסוכות... היהודים מוכנים לשלם הרבה כסף על אתרוג נאה, והמסחר באתרוגים הוא מסחר רווחי מאד... אבל דע לך, שכמו בכל מסחר צריך ידע ומיומנות, אף כאן, אתה יכול למכור בזול אתרוגים מסולאים בפז, ומאידיך כאשר מחוסר ידע אתה, יכול אתה לבקש הרבה כסף עבור אתרוג שהיהודים מכירים בו שהוא פסול... אם רצונך למצוין מהאתרוגים את הרווח המקסימלי אזי צריך אתה לאדם מומחה שינחה אותך בדרכי המסחר... אתרוגים אלו הם כמו יהלומים, רק מי שמבין בהם יכול להפיק מהם את הרווח הגבוה ביותר...

על כן אני רוצה להציע לך עיסקה כדאית, אל תהרוג אותי כעת... ובינתיים אני אשב בביתך, ואדריך אותך על כל אתרוג כמה לבקש... אני אעשה עמך שותפות, אייען לך למי מהיהודים כדאי לגשת, מי הוא בר יכולת לשלם על אתרוג את הסכום היותר טוב... אתה תרויח את כל הכסף, ותמורת זאת תתן לי כמה שבועות של חיים...

השודד נתפעל מהצעתו המזוהבת של ר' שמעון. הוא גם התפלא על "כסילותו" של יהודי העומד למות ומוכן לגלות לו - לנוי, כיצד לסחור באתרוגים.

הצעתו של ר' שמעון נשמעה לו הגיונית. מה כבר יכול הוא להפסיד אם ישאיר אותו בחיים משך כמה שבועות, הרי הוא שמור למדי...

הוא צוה לחבריו למלאכת השודד לשחרר את ר' שמעון ממכבלי, אך הזהיר את ר' שמעון באותה הזדמנות: שלא תנסה לברוח! כי אז אהרוג אותך במקום! אפילו שאפסיד במסחר האתרוגים... אם תברח ותגיע אל השלטונות, אז הרי ראשי יחד עם הכובע הירוק והנוצה האפורה לא יהיו שוים כקליפת השום...

ר' שמעון הנהן בראשו כמבין את משמעות האזהרה, והבטיח שלא ינסה להמלט.

אט אט נכנסו ר' שמעון ומלווי במעבי היעה, הסוס הובל באספר גם הוא, וחבריו שמרו אותו כל העת שלא יברח, וקרבו והלכו אתו לכפר קטן ששכן בפאתי היער.

ביתו היתה מבודד משאר בתי הכפר, עקב העבודה... וכולו מוקף עצים, מקום מוסתר ומרוחק זה, שימש לו בסיס יציאה נוח למסעות השודד שלו, כשאת השלל החביא במרתף ביתו.

לר' שמעון הוקצבה פינה בפאתי המרתף, הדלת ננעלה אחריו, והוא ישב שם לאורה של עשיית, בכיסו היה תמיד ספר תהלים קטן, אותו היה נושא לכל מקום. הוא פתח את התהלים והחל לומר בכוונה גדולה.

בקישיני המתניו בקוצר רוח לבואו של ר' שמעון סוחר האתרוגים, יהודים מחכים בכליון עינים לאתרוג מהודר לקיום המצוה החביבה. ממחרת ראש השנה כבר פרץ המסחר על פני שוקי היער ובעיקר ברחבה שלפני בית הכנסת הגדול. אותה שנה שלח ר' זלמן ברוך סוחר האתרוגים הגדול שהיה מפיץ את אתרוגיו על פני כל המדינה.

ר' זלמן ברוך רגיל היה להביא את אתרוגיו עוד טרם ראש השנה, כדי שיחיד העיר ופרנסיה יוכלו לברור לעצמם את האתרוגים היפים ביותר.

השנה אחרו פעמי מרכבותיו מלהגיע. הוא קיוה לקום ממיטת חליו ולצאת לדרך כדי להביא את אתרוגיו מנמל אודסה, אלא שנטרפה השעה והחולו גבר. ואז נזכרו כולם בר' שמעון נעטאוויק, אמנם סוחר קטן יותר, לא בקנה מדה של ר' זלמן ברוך, אבל עכשיו בשעיני כולם נשואות לאתרוג בשל מחסורו בשוק נצרכו כולם לר' שמעון.

אתרוג מה תהא עליו? שאלו כולם, כיצד נקיים מצות היום, היו כולם מודאגים.

אותו יום שבו הופיע הערל האכזר בשוקה של היער קישיני, היה יום תג עבור יהודי היער, הוא בא בעגלתו ועליה סדורים ארגזים ארגזים מלאים באותו פרי צהבהב ירוק שריוח ערב, אתרוגים נאים.

כאשר ניגשו יהודים למשש את הסחורה ולבדוק את האתרוגים הצליף עליהם השודד בשוטו כדי להבריחם. תחילה וראש, אמר,

